

Preek ds. T.J. Keegstra – H.C. Zondag 43

Lezen: Deut. 16 : 18 – 20 en 19 : 14 – 21,

Jac. 3 : 1 - 12

Tekst: H.C. Zondag 43

Gemeente van de Here Jezus Christus,

Wat heeft de leugen een grote plaats vandaag!

Je kunt rustig zeggen dat zij een tijd van grote welvaart en bloei beleeft. Overal wordt gelogen. In de pers. In de ether. In boek en tijdschrift. Neutraal en 'christelijk'. Onder dwang van de dictatuur. Maar ook democratisch.

De leugen heeft een kans gekregen, die ze snel heeft aangegrepen.

Met alsgevolg dat het leven vol van ontbinding en afbraak en versplintering is geworden.

Dat is niet toevallig.

Het hangt samen met het wegdringen van God uit het leven.

De band met Hem wordt doorgesneden.

Daardoor verdwijnt ook de band met elkaar. Men heeft geen respect meer voor elkaar.

Nu leven wij in die wereld. Hoe?

Als kinderen die in Gods huis wonen, waar de Geest ons leert om weer voor elkaar te leven?

Laten we eerlijk zijn: Ook onder ons heeft de leugen nog een grote plaats. Maar dan zegt Jakobus: "Dit moet, mijn broeders, niet zo zijn." Want het kan niet. De mond die God als Vader eert, kan niet kwaad spreken van wie naar zijn beeld geschapen en herschapen zijn.

Dat is onverdraaglijk met elkaar.

God verwacht anders van ons. Hij verwacht van ons dat we als zijn kinderen afkerig zijn van alle tongzonden: Van kletsen en lasteren, van liegen en bedriegen en van al die andere dingen. Hij wil die zien verdwijnen bij ons. Dat mag Hij toch verwachten?

De boodschap van de preek wordt samengevat onder het thema: Vader verwacht dat we in heel ons optreden waar zijn. We letten op:

1. Vaders bedoeling
2. Vaders stijl
3. Vaders kracht

Vaak wordt gedacht dat het in dit gebod alleen over liegen en bedriegen zou gaan. Maar het gaat om veel spannender dingen.

Dat blijkt uit de tekst van dit gebod: "U zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste."

Letterlijk staat er: "U zult niet als leugengetuige antwoorden tegenover uw naaste."

Het gaat hier niet alleen over wat we zeggen maar vooral over wat we zijn: dat we betrouwbare getuigen zijn.

De grote vraag is niet: 'Wat doe je met de feiten?' Maar: Wat doe je met je medemens.

Zegen je hem; haal je hem omhoog? Of vervloek je hem; haal je hem omlaag?

Let er maar op dat die medemens hier genoemd wordt; nl. tegenover uw naaste. Die woorden hadden best weg kunnen blijven. Net als bij de vorige geboden.

Die zijn heel kort. Je mag niet doodslaan. Niet echtbreken. Niet stelen.

Elke verwijzing naar de naaste ontbreekt.

Dat je hem niet mag bestelen of doodslaan en hem niet mag bedriegen met zijn vrouw, spreekt vanzelf.

Eigenlijk spreekt het ook hier vanzelf.

Ook zonder dat 'tegenover uw naaste' was de tekst duidelijk geweest.

Toch voegt de HERE het er aan toe. Dat geeft die woorden een accent.

Wat doe je met hem? Hoe ga je om met hem?

Hoe spannend dat is blijkt, als we kijken naar de rechtspraak in Israël.

De getuige was daar heel belangrijk. Rechters kende men niet. Had je iets met je broeder dan trommelde je een paar oudsten naar de poort.

Men had daar dus lekenrechters. Verder ontbrak de officier van justitie.

En wist men ook niet van advocaten.

Er was alleen de aanklager met - links van hem - de aangeklaagde.

En beiden hadden ze dan een paar getuigen bij zich.
Zodra de oudsten op hun matje hadden plaats genomen, begon de aanklager breedvoerig en luidruchtig zijn Macht uit te meten.
Hij antwoordde zo op de vraag van de oudsten, als getuige tegenover zijn naaste.
Dus was de vraag: Is die getuige betrouwbaar?
Of getuigt hij vals en is hij onbetrouwbaar?
Over die vraag moesten de oudsten oordelen.
Want u begrijpt: die betrouwbaarheid stond niet bij voorbaat vast.
Als het gaat om je eigenbelang dan is een mens vaak geneigd om het minder nauw te nemen met de waarheid.
Een beetje draaien of een paar bijzonderheden weglaten, en de zaak staat in zo'n licht dat de tegenpartij veroordeeld wordt.
Vooral als het om grote belangen gaat!
Dan blijkt een mens al gauw tot grove leugens bereid.
De lucht gonst van insinuaties.
En het regent onbetrouwbare getuigenissen.
Daartegen waarschuwt de HERE hier. En in Deut. 16 en 19 komt Hij daar nog eens op terug.
Vanwege het belang van de zaak voegt Hij daar nog extra bepalingen aan toe: veiligheidsbepalingen.
In de eerste plaats mochten de rechters alleen op grond van wat de aanklager zei, geen vonnis vellen.
Zijn getuigenis moest gesteund worden door medegetuigen. Op zijn minst door één. Nog liever door twee.
Zonder die medegetuigen kon men bij de oudsten niet terecht.
Vandaar dat de aanklager er steeds een paar bij zich had.
En de aangeklaagde ook. Zijn getuigen moesten proberen de klacht van de aanklager en zijn kornuiten te ontzenuwen.
Verder was er de bepaling dat, als op grond van de getuigenverklaringen iemand ter dood werd veroordeeld, de aanklager en zijn getuigen zelf de eerste stenen moesten werpen. Dat was om booswichten af te schrikken. Want stel je voor dat jij de man die door jouw getuigenis veroordeeld is, ook nog moet stenigen! Dan denk je eerst wel even na!
Te meer omdat door een derde bepaling je eigen leven ook gevaar liep. Want als de rechter ontdekte dat jouw getuigenis vals was dan moest hij aan jou de straf geven, die jij de ander had toegedacht: 'Leven om leven, oog om oog, tand om tand, voet om voet.' Echt weer om je te bedenken!
Tenslotte werd tegen de rechters gezegd dat zij zich niet mochten laten omkopen.
Een kadootje kan wonderen doen.
Vooral als de gever rijk is.
Dan is het niet leuk om zo'n man tegen je te krijgen.
Je kunt hem beter ter wille zijn.
Daarom zegt de HERE: Denk er om: Geen kadootjes!
U begrijpt dat bij zo'n lekenrechtspraak die veiligheidsbepalingen beslist niet overbodig waren.
Want als twee mensen tegen je getuigden dan hing je. Letterlijk en figuurlijk. Denk maar aan Nabot die weigerde aan Achab zijn erfdeel te verkopen. Izébel liet toen de rechters wat valse getuigen optrommelen en de zaak was voor elkaar: Nabot werd gestenigd.
Van zulke getuigen hing alles af: Je eer, je vrijheid, je leven.
Maar intussen tekent het de situatie!
Zo onbetrouwbaar zijn we van onszelf dat niet alleen dit gebod nodig is. Maar dat er ook nog veiligheidsbepalingen bij moeten.
Niet alleen in de wereld, maar zelfs in de kerk!
Zo weinig kunnen ook wij van onszelf op elkaar aan.
Ook wij zijn er van nature op uit om een ander kapot te maken!
Om je de ogen uit het hoofd te schamen!
Heel puntig laat Jakobus dat zien in hoofdstuk 3: De tong is als een vlammetje dat een heel bos in brand kan steken. Niets aan de mens is zo gevaarlijk als de tong. De mens kan heel wat bedwingen, een paard door een bit in de mond. En wat beheerst de mens veel op het gebied van zee, lucht en ruimtevaart, in kernenergie en computertechnologie. Maar de tong? Nee!
Met haar loven we de Here en Vader, maar we vervloeken de mensen die naar zijn beeld geschapen zijn. De HERE praten we hoog, de naaste omlaag.

We praten hem dood.

Dan zegt Vader: kinderen, dat moet niet zo zijn.

Het kan niet dat je zo omgaat met medemensen die Ik naar mijn beeld geschapen heb.

En zeker niet als het ook nog je een broeder of zuster is, die Ik naar mijn beeld herschapen heb.

Waarom niet? Dan moet u even letten op de tekst van dit gebod in Deut. 5. In onze vertaling ontdekt u geen verschil met Ex. 20. Maar in het Hebreeuws is er wel verschil! Letterlijk staat er in Deut. 5: U zult niet als ijdele getuige antwoorden tegenover uw naaste.

IJdele!

Hetzelfde woord als in het 3e gebod: "U zult de naam van de HERE, uw God, niet ijdel gebruiken."

Misschien herinnert u zich nog wat dat betekende: Dat we de naam van de HERE niet mogen verbinden met wat van de duivel is. Met wat beheerst wordt door die duivel.

Als je je tong laat gaan, dan geef je toe aan die duivel.

Of zoals Jakobus zegt: Dan laat je die tong in vlam zetten door de hel.

En daardoor, zegt hij, wordt ze een instrument dat het "rad van de geboorte in vlam zet."

Anders gezegd: Als we die tong haar gang laten gaan dan werken we er aan mee dat het wentelrad van ons bestaan en van de samenleving een zee wordt van hellevuur. Die hel gaat dan de toon aangeven! En de samenleving wordt ontbonden. Want in die hel ontbreekt alle gemeenschap. Je vindt daar geen greintje respect voor elkaar. En geen span van waarheid.

De hel, dat is de haat en het individualisme ten top gevoerd.

De hel, daar is ieder zichzelf het naast en voor de ander een beest.

Begrijpt u nu Vaders bedoeling, broeders en zusters? Jullie, jongelui?

U zult geen vals getuigenis spreken ten nadele van uw naaste.

Dat is: God wil op de aarde niet de hel maar het paradijs. Heeft Hij ons niet daarvoor geroepen?

Ook door dit gebod zoekt Vader het paradijs waar zijn woning bij ons is en wij bij Hem zullen zijn!

En waar we feest zullen vieren!

Of luisteren naar dit gebod dus de moeite waard is!

2. Dat is meteen het tweede: Vaders stijl.

Want vergeet nooit dat Vader u daarvoor geroepen heeft! Ons allemaal! Maar niet om als binnenvetters alles voor onszelf te consumeren.

Dat is het individualisme van de hel, dat sinds de zonde in de wereld is.

En dat steeds machtiger wordt nu de HERE steeds meer wordt losgelaten.

Dat individualisme moet weg! En daar mag u aan meewerken.

U allemaal, oud en jong. Ook met uw tong.

Die moet u zo gebruiken dat de samenleving daar profijt van heeft.

Ze mag niet meer instrument zijn om die zee van hellevuur op aarde te doen komen. Nee, ze mag de doorbraak van het leven bevorderen!

Ze mag de levensbloei bewerken.

Niet alleen voor ons als kerkmensen. Maar voor alle mensen.

In ons spreken en handelen moet zichtbaar worden dat we kinderen van de Waarheid zijn.

'Waarheid' met een hoofdletter geschreven. M.a.w.: Zo moeten we door Gods waarheid ons zo laten beheersen dat we in heel ons leven waar zijn. Geen slag om de arm, men moet op ons aan kunnen.

Daardoor is van groot belang hoe wij hier omgaan met elkaar.

Zeker in een wereld waar de leugen zijn een tijd van voorspoed en welvaart beleeft!

Als ook hier bij ons de leugen het voor het zeggen heeft dan zijn we een aanfluiting voor die Waarheid.

En denk dan bij dat 'leugen' maar aan al die dingen die de catechismus noemt: dat we tegen niemand valse getuigenis afleggen; niemands woorden verdraaien; geen lasteraar of kwaadspreker zijn; niemand licht en onverhoord oordelen of helpen veroordelen. En al het liegen en bedriegen als kenmerkend werk van de duivel vermijden.

Broeders en zusters, hebt u inderdaad een afkeer van die dingen? Jullie, jongens en meisjes?

Och, laten we eerlijk zijn: wat wordt er ook onder ons nog gekletst, gedraaid en gelogen.

Soms op een heel stuitende manier. Stiekem en opzettelijk.

Wat is er ook veel zinloos gepraat. En wat zijn er een lege conversaties.

Op de zondagavond bv. tijdens de koffiepraat.
De preken krijgen nauwelijks aandacht. Maar br. X. en zr. Y des te meer. Wat kunnen we nog een woorden gebruiken om onszelf groter en een ander kleiner te maken.
Wat is er ook een onbarmhartige opschepperij.
Wat een oppervlakkig oordelen over elkaar.
En wat een negatief geroddel en gelieg. Je hoort iets en geeft het meteen door. Zonder te informeren zelfs.
We leren onze kinderen: Je mag niet jokken. Eerlijkheid duurt het langst. En hebben ze gelogen dan zeggen we: Wat doe je ons een verdriet. Maar als ze eens zouden vertellen wat ze van ons gezien en gehoord hebben, wat zouden ze dan zeggen? En vooral, wat zal de HERE dan zeggen?
De catechismus noemt liegen en bedriegen een kenmerkend werk van de duivel. Dat klopt met Deut. 5 en met Jak, 3. Het klopt ook met wat de Here Jezus zegt in Joh. 8, dat de duivel de leugenaar is en niet in de waarheid staat, "want er is in hem geen waarheid.
Wanneer hij de leugen spreekt, spreekt hij naar zijn aard.
Want hij is een leugenaar en de vader van de leugen."
Vanaf het begin is hij bezig om door zijn leugen het ja' van Gods kinderen om te turnen tot een 'nee'.
In hun verhouding tot God. Ook in de omgang met elkaar.
Want de wereld moet zijn domein, moet een hel worden.
Kijk, daar werken wij aan mee door ons gepraat, ons konkelen en ons lasteren.
We maken ons daardoor tot ijdele getuigen die de doorbraak van de hel bevorderen. Dan zegt de HERE hier: Kinderen, pas daar voor op!
Voor Vader bestaat het niet dat we het met de leugen en dus met de duivel houden.
Dan zegt Hij: Je hebt Mij niet echt lief.
Want met je kletspraatjes kies je voor die leugenaar. En straks sta je buiten. Want wie de leugen liefheeft en doet, zal het nieuwe Jeruzalem niet beërven.
Zo komt ook dat woord van Jakobus naar ons toe: Dat moet, broeders, niet zo zijn. Een boeiend woord.
Want dat kan niet in de kerk waar de Heiland, door zijn Geest, ons zijn goede Woord doet verkondigen.
Waar Hij ons de Waarheid doet kennen.
Als je dat weet - en je kent bovendien dat machtige evangelie uit Rom. 8, dat Hij in de hemel nog een goed woord bij Vader voor ons doet - dan kun je toch niet Vader zegenen en tegelijk een broeder of zuster omlaag praten?
Als je Gods woorden van genade hebt gehoord, dan kun je toch niet meer ongenadig praten over elkaar?
Nee, je haat dat dan!
Te meer omdat je door het Evangelie ook nog weet dat je van jezelf dood in zonden en overtredingen bent.
Dat daarom ook jou telkens veel vergeven moet worden.
Moet dat je niet de lust ontnemen om je naaste in de grond te stampen?
Moet het je er juist niet toe brengen om, als hij wordt afgekraakt, voor hem een goed woord te doen?
Zo op de manier van: "Het is niet waar wat jullie zeggen."
Of: "Ik weet ook nog iets anders van hem: Dat Hij een kind van God en daarom kostbaar in Gods ogen is. Pas dus maar op wat je zegt van hem!"
Dan ga je meteen ook nog iets anders voor hem doen: Bidden.
Doen we dat wel genoeg: Bidden voor elkaar?
De Bijbel vraagt dat.
Maar dan past het niet dat we praten over elkaar.
Want wie praat zegt 'nee' tegen die broeder, wie bidt, zegt ja'.
Maar God is niet een God van ja' en 'nee'. Wie zo bidt moet niet denken dat God zijn bidden hoort!
En dan maakt het echt niet uit of wat we zeggen waar is of niet waar.
Praten over een ander mag nooit, zegt de Here Jezus.
Je mag alleen met hem praten. En ook met de HERE.
Zo op de manier van: "Vergeef ons onze schulden." Ons! Onze!
Je betreft meteen jezelf er bij.

Omdat je geleerd hebt, wie je bent van jezelf.

Als je daarom zonde bij de ander ziet, dan schaam je je meteen over jezelf voor God. En de lust tot kletsen vergaat.

Je wilt alleen nog praten met hemzelf.

Zo op de manier van Gal. 6: "In een geest van zachtmoedigheid, ziende op uzelf. U mocht ook eens in verzoeking komen."

Helpt dit niet, dan haal je er een broeder bij. En helpt ook dat niet dan naar de kerkenraad. Beslist niet eerder. Want ook voor een ouderling geldt wat Deut. 19 zegt: "Een enkele getuige zal niet tegen iemand kunnen optreden." Dat is kerkstijl!

Eerst bidden. Dan vermanen. En pas bij verharding naar de broeders ouderlingen.

Wat zou het een verademing zijn, broeders en zusters, jongens en meisjes, als we in alle eerlijkheid en bescheidenheid zo met elkaar omgingen!

Wat zouden we in onze verleugende wereld een goede reuk van de Here Jezus zijn!

En daar gaat het toch om.

Niet om onszelf maar dat Hij in de wereld een goede naam krijgt.

Hij wil naar de bruiloft toe. Niet alleen met ons maar met al zijn kinderen uit alle volken en geslachten en talen en naties.

Natuurlijk, daarvoor moeten we aan zending en evangelisatie doen.

Maar het eerste is dat we door onze wandel een goede reuk van Christus zijn. Dan komt het er op aan hoe wij met elkaar leven.

Naar de stijl van de duivel, of, naar de stijl van Hem die in de kerk het goede woord van verlossing doet spreken.

En Die in de hemel voor ons ook nog een goed woord bij Vader doet!

Daarom verwacht Vader dat wij een goed woord doen voor elkaar.

Dat we voor elkaars naam vechten zoals de Here Jezus dat voor de onze doet.

Dat we voor elkaar opkomen zoals Hij voor ons opkomt bij Vader.

Er is geen krachtiger verzet tegen satans leugencultuur dan dat de wereld bij ons die kracht van Gods genade ziet!

En van die genade moet toch ook de wereld het hebben!

3. Dat is het derde: Vaders kracht.

Want hier komt van zichzelf toch geen mens ooit mee klaar.

Alle mensen, Joden en Grieken, christenen en heidenen, zijn onder de zonde, zegt Rom. 3: "Hun keel is een geopend graf; addergif is onder hun lippen; hun mond is van vloek en bitterheid vol."

We zien nog in ons eigen leven hoe waar dit is.

Daarom zijn we echt niet klaar met onszelf wat op te kalefateren.

Lapwerk baat niet.

Een beetje reorganisatie evenmin.

Je maakt één leugen onschadelijk en vier nieuwe steken de kop weer op.

We moeten van koers veranderen.

Onze levenstrein moet op een ander spoor worden gezet want de bestemming deugt niet.

En niemand die dat kan!

Want heel de wereld is voor God vloekwaardig..

Maar in die wereld kwam de Here Jezus om de kop van de duivel te vermorzelen.

Door zijn Geest zet Hij de trein weer in het goede spoor: Het spoor van de Waarheid.

En die Waarheid maakt vrij.

Want Hij is de Waarheid.

Door de Geest der Waarheid, die in onze harten is uitgestort.

Geloof dat nu, broeders en zusters, jongens en meisjes.

Dan zult u zien dat de leugen bij u overwonnen wordt.

Want uw Heiland maakt u dan tot meer dan overwinnaars.

Ook over de duivel en over dit werk van de duivel.

En hier in de kerk wordt het heel geweldig!

We gaan hier iets van het paradijs al zien.

We loven de Here en Vader en zegenen de mensen die naar zijn beeld geschapen en ook herschapen zijn.

Het leven hier wordt tot een voorsmaak van het komende bruiloftsfeest!

Amen.